Doru Costache

Citirea Scripturii în Biserica Ortodoxă

ciclul duminical

The Australian Institute for Orthodox Christian Studies

Părintelui
Ion
Buga
Părintelui
Constantin
Coman
și
Părintelui
Ion
Chivu
mistagogii
începuturilor
mele

Citirea Scripturii în Biserica Ortodoxă Ciclul Duminical

Doru Costache

AIOCS Press
Sydney, 2021

Citirea Scripturii în Biserica Ortodoxă: Ciclul Duminical
de Doru Costache

Traducerea și adaptarea autorului după *Reading Scripture in the Orthodox Church: The Sunday Cycle* (Sydney: AIOCS Press, 2018)

Copyright © 2021
Copyright pentru text © 2021 rămâne cu autorul

Toate drepturile sunt reținute. Acest text are copyright. Exceptând scurte citări în publicații critice și recenzii, nici o parte din această carte nu poate fi reprodusă ori transmisă într-o formă sau alta fără permisiunea editurii.

All rights reserved. This text is copyright. Except for brief quotations in critical publications and reviews, no part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means without the prior permission of the publisher.

The Australian Institute for Orthodox Christian Studies
AIOCS Press https://aiocs.net/
ISBN 978-0-6484401-5-4

A catalogue record for this book is available from the National Library of Australia

Coperta și aranjarea în pagină: Ion Nedelcu

Contents

Introducere **11**

Partea Întâi
Duminicile Pascale **19**

Prima Duminică Pascală: Învierea 19
A Doua Duminică Pascală 21
A Treia Duminică Pascală 22
A Patra Duminică Pascală 24
A Cincea Duminică Pascală 26
A Șasea Duminică Pascală 27
A Șaptea Duminică Pascală 29
A Opta Duminică Pascală: Cincizecimea 31

Partea a Doua
Duminicile Cincizecimii **33**

Prima Duminică după Cincizecime: Toți Sfinții 33
A Doua Duminică după Cincizecime 35
A Treia Duminică după Cincizecime 36
A Patra Duminică după Cincizecime 38
A Cincea Duminică după Cincizecime 39
A Șasea Duminică după Cincizecime 41

A Șaptea Duminică după Cincizecime 43
A Opta Duminică după Cincizecime 44
A Noua Duminică după Cincizecime 46
A Zecea Duminică după Cincizecime 48
A Unsprezecea Duminică după Cincizecime 49
A Douăsprezecea Duminică după Cincizecime 51
A Treisprezecea Duminică după Cincizecime 53
A Paisprezecea Duminică după Cincizecime 54
A Cincisprezecea Duminică după Cincizecime 56
A Șaisprezecea Duminică după Cincizecime 58
A Șaptesprezecea Duminică după Cincizecime 59
A Optsprezecea Duminică după Cincizecime 61
A Nouăsprezecea Duminică după Cincizecime 63
Duminica a Douăzecea după Cincizecime 64
A Douăzeci și Una Duminică după Cincizecime 66
A Douăzeci și Doua Duminică după Cincizecime 68
A Douăzeci și Treia Duminică după Cincizecime 70
A Douăzeci și Patra Duminică după Cincizecime 71
A Douăzeci și Cincea Duminică după Cincizecime 73
A Douăzeci și Șasea Duminică după Cincizecime 75
A Douăzeci și Șaptea Duminică după Cincizecime 76
A Douăzeci și Opta Duminică după Cincizecime 78
A Douăzeci și Noua Duminică după Cincizecime 80
A Treizecea Duminică după Cincizecime 81
A Treizeci și Una Duminică după Cincizecime 83
A Treizeci și Doua Duminică după Cincizecime 85
A Treizeci și Treia Duminică după Cincizecime 87
A Treizeci și Patra Duminică după Cincizecime 89

A Treizeci și Cincea Duminică după Cincizecime 90
A Treizeci și Șasea Duminică după Cincizecime 92

Partea a Treia
Duminicile Postului Mare 95

Prima Duminică a Postului Mare 95
A Doua Duminică a Postului Mare 97
A Treia Duminică a Postului Mare 99
A Patra Duminică a Postului Mare 101
A Cincea Duminică a Postului Mare 103
Duminica Floriilor 104

Despre autor 107

Aprecieri la Ediția în Limba Engleză (2018) 109

Introducere

Mulți studioși doresc să aducă o contribuție definitivă în domeniul lor de specializare. Pentru o vreme, și eu am nutrit un gând asemănător privind acest proiect, chiar dacă interesele mele obișnuite sunt de altă natură. Lăsând modestia de-o parte, proiectul de față pornește de la o descoperire însemnată. Dar nu voi discuta acest lucru imediat. Ce contează este că, foarte curând după ce am început, a trebuit să recunosc faptul că, așa cum are spune sfântul Grigorie al Nyssei (vezi *O Apologie a Hexaemeronului* 6), în acest stadiu nu pot oferi decât schița unei cercetări preliminare, nu o interpretare definitivă. O serie de motive m-au condus la înțelegerea că ambiția mea era prea mare. Iată câteva din cele mai importante.

Întâi de toate, trebuie spus că această carte se ocupă de Scriptură, a cărei ediție finală încă nu există. Fie că ne place, fie că nu, când este vorba despre cuvântul lui Dumnezeu în scris, rătăcim în întuneric, aproximând. Rezumatele pasajelor scripturale la care reflectez aici se bazează pe ediții critice ale textului bibic, precum și pe versiunea „imperială" a tradiției

constantinopolitane. Dar, cum cercetătorii biblici contemporani știu foarte bine, variantele pe care le deținem nu corespund întru totul. De aceea, în general discuțiile de mai jos nu întreprind critică textuală ori analize terminologice. Însă aceasta nu-i singura dificultate legată de citirea Scripturii. Contrar opiniei populare, Scriptura nu este o singură istorisire sau, mai bine spus, nu este o narațiune pe un singur nivel. Distingem niveluri peste niveluri, de la inspirația dumnezeiască la scris și de la succesive editări la recepția eclesială a textelor. Sfântul Pavel vorbea despre „litera" și „duhul" Scripturii, punând în lumină scopurile sale didactice. La rândul său, sfântul Grigorie al Nyssei făcea distincție între „istorie" sau narațiune și „contemplație" ori mesaj. Alți autori creștini timpurii se refereau la „trupul," „sufletul" și „mintea" Scripturii. Sarcina de a identifica și de aduna laolaltă aceste straturi nu este posibilă aici—poate că nu este posibilă deloc.

În al doilea rând, reflecțiile mele privesc Scriptura în lumina recepției și a interpretării sale în contextul tradiției patristice, al iconografiei și al imnurilor liturgice. Nimeni nu poate pretinde să cunoască acest tezaur în întregime; cu atât mai puțin eu. Totuși, reflecțiile de mai jos își află într-o măsură inspirația din maniera interpretărilor patristice, fără să fi împrumutat direct din vreo sursă de acest fel. Cititorul avizat poate identifica din când în când, sunt convins, semne ale acelui tip de interpretare. Iată un exemplu. Numitorul comun al reflecțiilor mele este convingerea—de sorginte alexandrină—că Scriptura în întregul său este Evanghelie și că taina lui Hristos este centrală Scripturii ca întreg. Această convingere se întemeiază pe interpretarea apostolică a Vechiului Testament ca profeție despre Hristos. În cadrul tradiției alexandrine, acest tip de interpretare poate fi urmărit de la Epistola lui Barnaba, scrisă la începutul secolului al doilea, și cărțile sfântului Clement, de la sfârșitul aceluiași secol, până la comentariile sfântului Chiril, în secolul al cincilea. Aceeași manieră interpretativă este la fel de bine reprezentată la marele urmaș al tradiției alexandrine, sfântul Maxim Mărturisitorul, în secolul al șaptelea. Am hotărât, totuși, să nu includ aici prea multe referințe patristice, spre a nu distrage atenția cititorului de la ceea ce vreau să transmit—o chestiune pe care o voi discuta curând. Înainte de aceasta,

trebuie să mai spun că pentru a ține seama de mulțimea interpretărilor patristice ale Scripturii, în toată diversitatea lor, este imposibil într-o carte așa de mică. Acesta este un alt motiv pentru care a trebuit să-mi temperez ambițiile legate de acest proiect.

În al treilea rând, în cele ce urmează mă ocup de pasaje din Noul Testament prescrise de Biserica Ortodoxă a Răsăritului pentru citire în contextul liturghiilor ciclului duminical anual. Precizarea că este vorba despre Biserica „Răsăritului" este spre a o distinge de familia Bisericilor Ortodoxe numite „Orientale." În această carte, folosesc „ortodox" doar în sensul restrâns al ortodoxiei răsăritene sau bizantine.

Biserica Ortodoxă moștenește ordinea lecturilor biblice pentru liturghiile duminicale din primele secole creștine, dar prin intermediul succesivelor reforme liturgice care au avut loc în epoca bizantină. În contextul liturgic al circuitului anual al lecturilor, Scripturile citite duminical sunt aranjate în perechi. Un anumit pasaj din Evanghelii este citit în fiecare an în compania aceluiași pasaj din Faptele Apostolilor sau din epistolele pauline. Este adevărat că cineva poate reflecta și asupra unui singur text—cum și fac mulți predicatori în contextul ciclului duminical, de obicei concentrându-se asupra pericopei din Evanghelie. Obiceiul este atât de răspândit, încât duminicile anului nu sunt numite după tema comună pe care o propun cele două pasaje scripturale, ci potrivit temei evidente a textului evanghelic.

Faptul că liturghiile duminicale asociază două citiri noutestamentare nu trebuie ignorat însă, mai ales că cele două texte nu urmează ordinea listei Noului Testament. Uneori pasajele prescrise pentru citire au rezultat din colaje de texte. Toate acestea indică spre necesitatea de a discuta împreună cele două pericope scripturale prescrise pentru o anumită duminică, fie în scopul reflecției personale, fie în predică. Ceea ce încerc în lucrarea de față este să pun în lumină mesajul ce rezultă la intersecția celor două citiri duminicale. Totuși, nu pretind să pot epuiza posibilitățile interpretative. Scopul meu este de a creiona metoda tradițională de reflecție și predicare în context duminical, astăzi uitată.

În al patrulea rând, nu pot spera la o interpretare definitivă din cauza multelor lecționare contemporane folosite de-a lungul și de-a latul lumii ortodoxe. Diferențe sunt vizibile, spre pildă, între ritul bizantino-slavic al Bisericii Ruse și cel al Bisericii Greciei. Alte diferențe există între lecționarul Bisericii Greciei și cel al Bisericii Constantinopolului. O mare diferență vine din introducerea—în modernitate—unor duminici tematice menite să marcheze evenimente naționale. Dar cea mai importantă diferență provine din faptul că unele biserici urmează calendarul vechi iar alte biserici pe cel nou. Discrepanța devine evidentă în înșiruirea duminicilor ciclului Cincizecimii (a doua parte a lecționarului), spre pildă în anumiți ani Duminica a Douăzeci și Patra precedând Duminica a Douăzeci și Doua etc. Fenomenul se petrece din cauză că bisericile încearcă să adapteze anomalia calendarului duminical la cicluri fixe precum cel al perioadei dintre Crăciun (Nașterea Domnului) și Bobotează (Botezul Domnului) și al sărbătorii Înălțării Sfintei Cruci. Dar cea mai evidentă diferență provine din obiceiul, introdus recent, al Bisericilor Constantinopolului și Antiohiei, care nu mai prescriu aceleași pasaje anuale din scrisorile apostolice stabilite prin reformele bizantine ale lecționarului. În multe cazuri, pasajele apostolice ale duminicilor sunt înlocuite de pericope dedicate sfinților. Această ultimă inovație, chiar dacă este motivată pastoral, arată ignoranța bisericilor privind structura catehetică a anului liturgic. Mă opresc aici cu enumerarea dificultăților.

În cele ce urmează reflectez asupra lecturilor duminicale prescrise de Biserica Ortodoxă Română înainte de momentul de turnură al anului 1989, după care biserica a adoptat anumite schimbări ale lecționarului. Spre exemplu, citirile obișnuite pentru A Doua Duminică după Cincizecime sunt acum umbrite de pasaje dedicate unei noi sărbători, Duminica Tuturor Sfinților Români. O altă deviație de la lecționarul tradițional se întâmplă în A Douăzeci și Opta Duminică după Cincizecime, al cărei text apostolic, Coloseni 1,12–18, este înlocuit de Coloseni 3,4–11, care este citit, tradițional, în A Douăzeci și Noua Duminică după Cincizecime. Exceptând aceste cazuri, lecționarul Bisericii Ortodoxe Române este în general conservator, urmând ritul bizantino-slavic comun și altor Biserici Ortodoxe. Din acest punct de vedere, lecționarul românesc

convine perfect întreprinderii mele. Dar a venit timpul să mă refer la descoperirea amintită mai sus.

Structura catehetică a anului liturgic pare să fie unul din cel mai bine păstrate secrete ale tradiției ortodoxe. Este așa de secret, încât majoritatea clericilor și laicilor ignoră complet această structură, chiar dacă aceasta-i evidentă pentru oricine privește cu atenție. Faptul că bisericile își permit libertăți cu ordinea lecționarului anual trădează lipsă de înțelegere privind importanța sa. Faptul că majoritatea predicatorilor pe care i-am ascultat vreme de mulți ani se referă doar la pasajul din Evanghelie—nu și la cel apostolic—este încă o dovadă privind ignoranța generală.

Spre recâștigarea înțelegerii tradiționale, trebuie să ne amintim că, de la început, biserica se privea pe sine ca o școală filosofică, nu o religie. Cea mai la îndemână dovadă că așa au stat lucrurile este că Noul Testament vorbește despre Hristos ca Învățător și că pe creștini îi numește discipoli ori studenți. Mai departe, autorii Noului Testament prezintă Evanghelia ca „învățătură" și „cale," nu ca prescripții religioase. Modelul școlii este ceea ce a determinat biserica să adopte și să adapteze, foarte devreme, varii instrumente pedagogice din curiculumul antic. Un asemenea instrument este ciclul anual fix al citirilor scripturale.

Lecționarul anual urmează înțelepciunea clasică potrivit căreia repetiția este mama învățăturii. Adaptată necesităților bisericii, această pedagogie a repetiției prescrie citirea aceloraşi pasaje din Scriptură în fiecare an, atât pentru reflecție personală cât și pentru predică. Această strategie, prin care biserica desfășoară o cateheză permanentă, ajută la formarea și la menținerea unei înțelegeri specifice a credinței și a vieții creștine. Repetiția facilitează asumarea personală a mesajului, prin obișnuință, și învățarea profundă. Această pedagogie prin obișnuință ia forma mișcării perfecte, care, potrivit autorului cunoscut ca sfântul Dionisie Areopagitul, este spirala (*Despre numele divine* 4). Geometric, spirala este rezultatul combinării dinamice a unei linii drepte și a unui cerc. Când cele două forme geometrice se combină în mișcare, cercul tinde să avanseze vertical, în sus și în jos, de-a lungul liniei. În cazul nostru,

cercul corespunde lecționarului anual, care, prin repetiție neîncetată în sensul săgeții timpului, ia forma unei mișcări pe verticală și astfel devine o spirală. Astfel, lecționarul oferă posibilitatea unui progres continuu întru înțelegerea aceloraşi fundamente ale credinței și ale vieții creștine.

Cum citim în câteva rugăciuni din liturghia ortodoxă atribuită sfântului Ioan Gură de Aur, această mișcare a bisericii și a fiecărui credincios conduce la aprofundarea „mesajului Evangheliei" (rugăciunea dinaintea citirii Evangheliei) prin „înțelepciune și înțelegere" (rugăciunea dinaintea cântării imnului „Sfinte Dumnezeule"). Ceea ce face posibilă priceperea mesajului evanghelic este „progresul în viață, în credință și în înțelegerea duhovnicească" (a doua rugăciune pentru credincioși). Acesta era, în esență, înțelesul ciclului anual al lecturilor în biserica bizantină, care urma percepția creștinismului timpuriu despre biserică în sensul unei școli.

Continuând cu imaginea dionisiană, când cercul este frânt prin înlocuirea unei pericope cu alta—cum se întâmplă de-a lungul și de-a latul ortodoxiei contemporane—pedagogia repetiției și spirala sa dinamică sunt de asemenea împiedicate. Experiența mea ca predicator, timp de mulți ani, în două rituri ortodoxe diferite, român și constantinopolitan, m-a făcut foarte atent la această situație. Ortodocșii nu pot ajunge la a mărturisi într-un gând și nici nu pot menține unitatea familiei ortodoxe dacă nu aderă la aceeași structură pedagogică a anului liturgic. Acestea fiind zise, să nu credeți că disprețuiesc diferențele în maniera de predicare de la o tradiție ortodoxă la alta; diferența este inerentă ortodoxiei; pur și simplu, cred că ne-ar fi mult mai bine dacă ne-am întoarce la mesajul catehetic al lecționarului anual.

Urmând modelul bisericii ca școală, lecționarul anual predă fundamentele credinței și vieții în moduri diverse, a căror semnificație este insuficient explorată. Spre exemplu, faptul că ortodocșii citesc Evangheliile în altă ordine decât lista Noului Testament nu este arbitrar. Lecționarul nostru, pe care-l observ în cele ce urmează, prescrie întâi citirea pasajelor evanghelice din Ioan, apoi din Matei, Luca și Marcu. Cea de-a patra Evanghelie din canonul biblic devine prima în lecționarul

liturgic. Rațiunea pentru care lecționarul procedează astfel este faptul că Evanghelia după Ioan este cea mai sofisticată dintre cele patru în privința reprezentării lui Hristos din punctul de vedere al experienței eclesiale. Prin începerea ciclului anual de lecturi scripturale cu Evanghelia după Ioan, biserica oferă o perspectivă matură asupra tainei lui Hristos. Astfel făcând, se adresează ucenicilor care au trecut deja prin catehism și au învățat elementele credinței. Lecturile scripturale pentru ciclul duminical nu oferă informație elementară. Mai departe, prima duminică a ciclului anual—a Învierii—este cheia interpretativă pentru descifrarea învățăturii și vieți bisericii. Iar ultima duminică a circuitului anual, a Intrării în Ierusalim, în loc să încheie ciclul promite un alt nivel de luminare. La fel de importante sunt asociațiile de idei propuse de pasajele prescrise pentru duminicile anului, care au fost puse în ordine de mințile contemplative ale creștinilor epocii primare și bizantine. Dacă structura ciclului anual al duminicilor este semnificativă, la fel este și asocierea citirilor prescrise pentru fiecare duminică.

În volumul de față reflectez asupra structurii catehetice a lecționarului anual, căutând numitorul comun al textelor rânduite spre citire în ciclul liturghiilor duminicale. Și dacă reflecțiile mele nu se referă la toate traiectoriile interpretative posibile, experiența de ani de zile mă determină să cred că am reușit să identific ceva de importanță crucială pentru experiența ortodoxă. Bisericile observă rânduieli diferite, adevărat, dar principiile descrise aici pot fi replicate în indiferent ce variații ale lecționarului ortodox. Convingerea mea despre validitatea acestei metode vine din faptul că am verificat-o în două contexte eclesiale diferite; deși cele două lecționare, românesc și constantinopolitan, de multe ori conduc la mesaje diferite, acestea sunt la fel de ziditoare.

Practic vorbind, pe lângă rezumarea pericopelor, metoda mea constă în meditarea asupra mesajului textelor prescrise pentru fiecare duminică, cu insistență asupra semnificației acestor mesaje pentru experiența ortodoxă contemporană. Multe din aceste mesaje sunt valabile și pentru alte forme ale experienței creștine. Cititorul va avea ocazia să descopere ceea ce mi se pare esențial în fiecare mesaj duminical prin intermediul

rezumatelor și a cuvintelor cheie care încheie fiecare reflecție. Este posibil ca alte nuanțe să fie mai atractive pentru cititorii care vor aplica personal această metodă, dar sper că, în mare, am surprins esența catehezei liturgice anuale.

Volumul de față conține meditațiile mele asupra unui întreg ciclu anual al citirilor liturghiei duminicale, meditații pe care le-am dezvoltat în forma predicilor oferite misiunii ortodoxe dedicată sfântului Grigorie Teologul din Mona Vale, New South Wales, Australia. Nădăjduiesc că aceste reflecții vor fi de folos ca punct de plecare atât pentru meditația personală cât și pentru predicare.

Sunt profund recunoscător prietenului Ion Nedelcu pentru grafica volumului.

Urez cititorilor o experiență fructuoasă.

Autorul

Partea Întâi

Duminicile Pascale

Prima Duminică Pascală: Învierea

Fapte 1,1–8 După învierea sa, Hristos a petrecut patruzeci de zile împreună cu ucenicii săi, descoperindu-le tainele împărăției lui Dumnezeu. Întâlnirile aveau loc de obicei în jurul gustărilor, „împărțirea sării." Cu ocazia unei asemenea întâlniri, interesați de stabilirea unui regat pământesc, ucenicii au arătat cât de greșit înțelegeau intențiile sale în vremea aceea. Cu tact, Domnul nu a răspuns ironic, dar le-a atras atenția spre ceea ce conta—miezul slujirii sale—dăruirea Duhului Sfânt la Cincizecime.

Ioan 1,1–17 Dumnezeu fiind, Logosul, Cuvântul lui Dumnezeu care veșnic era întors către Dumnezeu, a creat toate lucrurile în care era prezent. Prin întrupare, Cuvântul a devenit trup, propria sa creație, fără însă a pierde ceva din slava sa. Dar cu toate că Logosul, Cuvântul era prezent în lume ca dătător-de-viață, mulți nu l-au recunoscut. Dar celor care l-au recunoscut—precum Ioan Botezătorul, care, ca noi, credea în identitatea divină a Cuvântului în pofida aspectului smerit al umanității sale—le-a dat puterea de a-și înnoi viața, de a deveni copii ai lui Dumnezeu, moștenitori ai deplinătății harului.

Partea a Doua

Duminicile Cincizecimii

Prima Duminică după Cincizecime: Toți Sfinții

Evrei 11,33–12,2 Din credință și speranță, sfinții din vechime au înfăptuit mari lucruri. Pentru aceste fapte, de care lumea nu era vrednică, au suferit ură, persecuție, exil și moarte violentă. Dumnezeu, care îi iubea, ne-a inclus și pe noi în răsplata lor, ca împreună să alcătuim un singur popor, motivat de aceeași nădejde și promovând aceleași standarde, pe care Hristos le-a întrupat în manieră exemplară.

Matei 10,32–33,37–38; 19,27–30 Dacă dăm mărturie despre Hristos, Hristos mărturisește despre noi. A-l mărturisi pe Hristos înseamnă însă a-i da prioritate în toate. Dacă nu-i dăm prioritate lui Hristos, nici nu-l mărturisim. A-i da prioritate lui Hristos nu este lucru simplu, chiar dacă Petru a spus că ucenicii au lăsat totul în urmă spre a-l urma pe Domnul. Răsplata lor, i-a asigurat Domnul, va fi să stea pe tronuri slăvite—o răsplată însutită, moștenirea vieții veșnice.

Înțelepciune Propriu experienței poporului lui Dumnezeu este de a-i corespunde lui Hristos, de a-i fi credincioși, de a adera la felul său de a fi. Credincioșia înseamnă, aici, a trăi asemenea lui—viața lui Hristos. Doar prin a trăi ca Hristos îl mărturisim pe Hristos în lume. Îl mărturisim

Partea a Treia

Duminicile Postului Mare

Prima Duminică a Postului Mare

Evrei 11,24–26,32–40 Cei nedrepți îi marginalizează și-i persecută pe cei aleși. Acesta este motivul pentru care cei aleși, de care societatea înveterată în rău nu-i vrednică, își duc viața departe de toți, ascunși. Moise și unii dintre judecători, regi și profeți au îndurat—din și prin credință—adversități, persecuții și torturi. Și-au trăit viața sperând că vor primi ceea ce Dumnezeu a promis. Dar nu și-au primit răsplata imediat după martiriu, Dumnezeu hotărând să le dea coroana victoriei numai împreună cu noi, urmașii lor în credință.

Ioan 1,43–51 Pe când era în Galileea, fiind deja urmat de câțiva ucenici ai lui Ioan (Botezătorul), Iisus l-a găsit pe Filip, pe care l-a chemat să-i fie discipol. La rândul său, Filip i-a spus despre Mesia prietenului său, Natanael. Acesta nu s-a arătat impresionat când a auzit că Iisus este din Nazaret, dar totuși a mers cu prietenul său să-l vadă. Când însă l-a întâlnit pe Domnul, care i-a vorbit despre o întâmplare din chiar viața sa, a lui Natanael, acesta din urmă și-a dat seama că se află în prezența Fiului lui Dumnezeu, pe care l-a și mărturisit ca atare. Iisus le-a spus că mai multe vor vedea. Ucenicii săi vor vedea cerurile deschise și pe îngerii care urcă și coboară peste Fiului Omului ca pe o scară.

Despre autor

Protopresbiterul Dr Doru Costache este directorul fondator al Institutului Australian pentru Studii Creștin-Ortodoxe, Sydney, și lector senior în studii patristice la Colegiul Teologic Coptic Ortodox Sfântul Chiril, în cadrul Sydney College of Divinity, Australia. În trecut a predat la Colegiul Teologic Grec Ortodox Sfântul Andrei, Sydney (2005–2017). Și-a început cariera ca asistent în teologie sistematică la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București (1995–2004).

A scris în colaborare *Dreams, Virtue and Divine Knowledge in Early Christian Egypt* (2019), *Sfinții Părinți despre Originile și Destinul Cosmosului și Omului* (2003), *Știință și Teologie: Preliminarii pentru Dialog* (2001), și *Introducere în Dogmatica Ortodoxă* (1997). A mai publicat *Primăvara Ortodoxiei: Jurnal* (2020), *The Orthodox Spring: A Diary* (2020), *Reading Scripture in the Orthodox Church: The Festal Cycle* (2019) și *The Sunday Cycle* (2018). A coeditat următoarele volume: *A Celebration of* Ut unum sint: *The 25th Anniversary* (2020), *Well-being, Personal Wholeness and the Social Fabric* (2017), *John Chrysostom: Past, Present, Future* (2017), *Alexandrian Legacy: A Critical Appraisal* (2015), *Cappadocian Legacy: A Critical Appraisal* (2013), și *Noua Reprezentare a Lumii: Studii Interdisciplinare*, vol. 1–4 (2002, 2004, 2005).

Având peste douăzeci de ani de vechime în hirotonie, astăzi slujește la o biserică nou înființată, Sfântul Grigorie Teologul, în partea de nord a orașului Sydney.

https://scd.academia.edu/DoruCostache

Aprecieri la Ediția în Limba Engleză (2018)

În această carte, părintele Doru ne oferă fructele meditației sale profunde și ale predicii sale asupra citirilor duminicale din Apostol și din Evanghelie, așa cum sunt prescrise în lecționarul Bisericii Ortodoxe. Pasajele sunt rezumate și apoi urmate, în autentic stil alexandrin, de „Înțelepciune," o cugetare asupra conținutului și implicațiilor acestor texte pentru noi, cei de astăzi. Oferită ca îndrumare spre creșterea „în viață, în credință și în înțelegerea duhovnicească," această carte cu siguranță îi va îmbogăți pe cei care-l vor acompania pe părintele Doru spre întâlnirea cu Hristos prin călătoria de-a lungul anului liturgic.— *Arhipresbiter John Behr*, Professor, St Vladimir's Seminary, New York; Membru Onorar, Vrije Universiteit, Amsterdam

Citirea Scripturii în Biserica Ortodoxă: Ciclul Duminical nu intenționează să adauge încă un volum de reflecții asupra pasajelor citite în duminici. De fapt, aici, exegeza biblică este minimă, iar mesajul fiecărei duminici este rezumat într-o propoziție. În schimb, scopul principal al acestei cărți este de a verifica principiul că textele din Apostol și din Evanghelie selectate pentru o anume duminică se interpretează reciproc, astfel încât considerarea lor împreună este condiția necesară pentru a cuprinde varii aspecte pe care Înțelepciunea Divină le comunică ortodocșilor duminică de duminică. Este clar că, în căutările sale după „tiparul" exegezei liturgice, părintele Costache a descoperit ceva real și solid. Adâncimea teologică și frumusețea mesajului care izvorăsc din citirea pasajelor duminicale în acest mod sunt convingătoare. Desigur, dezvăluirea acestui tipar este

însoțită de durere și frustrare, pentru că pune în evidență contrastul dintre acea structură teologică ideală și starea mizerabilă de acum a lucrurilor. Fără a spune prea multe, cu excepția unor scurte remarci în introducere, părintele Costache arată cât de ignoranți suntem privind logica teologică a Lecționarului, cât de mult am rătăcit, cât de mult am uitat și cât de prost am ajuns să facem ce facem. Faptul că structura catehetică a Lecționarului—logica sa rodnică—a ajuns „unul din cel mai bine păstrate secrete al tradiției ortodoxe" este tragic. Acest „secret" nu se referă la profunzimile mistice ale vieții bisericii; se referă la o bogăție de frumusețe și raționalitate de care nu mai putem beneficia pentru că am îngropat-o sub straturi după straturi de formalism liturgic, inerție instituțională și amnezie teologică. Nu putem decât spera că, în procesul revigorării identității sale conciliare în sens transnațional și transcultural, Ortodoxia secolului al douăzeci și unulea va redescoperi aceste elemente pierdute ale tiparului revelat al liturghisirii și al învățăturii.— *Preot Bogdan G. Bucur*, Conferențiar, Duquesne University, Pittsburgh, PA

Care sunt comorile Ortodoxiei: magnifica sa liturghie, icoanele, rugăciunea lui Iisus, tradiția monastică? Părintele Doru ne reamintește că în inima tuturor acestora se află Scripturile și că Biserica Ortodoxă citește din Noul Testament—din Evanghelie și din ceea ce ea numește „Apostolul"—la fiecare celebrare a Dumnezeieștii Liturghii. Lecționarul urmat aici este de o mare vechime sau, altfel zicând, a fost testat în nu mai puțin de două milenii de folosire, an după an. Și totuși mulți ortodocși ignoră acest lucru—mai interesați fiind de a săruta Evanghelia decât de a o citi, cum se spune. În această carte părintele Doru ne ajută să reflectăm asupra pasajelor scripturale pe care le ascultăm, săptămână de săptămână, la Dumnezeiasca Liturghie, să auzim vocea lui Hristos și să progresăm în ucenicia noastră creștină.— *Arhipresbiter Andrew Louth*, Membru al Academiei Britanice; Profesor Emerit, Durham University, United Kingdom; Membru Onorar, Vrije Universiteit, Amsterdam

Prin pregătirea acestui ghid al citirilor scripturale pentru ciclul duminical al întregului an în Biserica Ortodoxă, părintele Costache a împlinit o sarcină extrem de utilă. Luând ca standard lecționarul românesc

dinainte de 1989, părintele Costache îl introduce pe cititor într-un sistem care oferă o vedere sinoptică a Apostolului și a Evangheliei zilei, urmată de o interpretare spirituală și morală în stil narativ, și apoi de o foarte scurtă formulare a mesajului comun al textelor. Această carte va fi un puternic instrument pentru predicatorii ortodocși, dar și o utilă resursă duhovnicească pentru laicii care doresc să cugete asupra citirilor înainte de liturghia duminicală.— *Arhipresbiter John A. McGuckin*, Professor, Oxford University, United Kingdom; Profesor Emerit, Columbia University and Union Theological Seminary, New York

Scurte și mișcătoare, rafinate dar nu pretențioase, adnotările teologice ale lui Doru Costache la citirile duminicilor pot fi utilizate ca un ghid de încredere pentru reflecțiile personale și de grup asupra Bibliei, și ca o resursă utilă pentru predicatori.— *Arhipresbiter Eugen J. Pentiuc*, Profesor, Holy Cross Greek Orthodox School of Theology, Brookline, MA

Această carte cu siguranță îi va îmbogăți pe cei care-l vor acompania pe părintele Doru spre întâlnirea cu Hristos prin călătoria de-a lungul anului liturgic.
— *Arhipresbiter John Behr*

Adâncimea teologică și frumusețea mesajului care izvorăsc din citirea pasajelor duminicale în acest mod sunt convingătoare.
— *Preot Bogdan G. Bucur*

În această carte părintele Doru ne ajută să reflectăm asupra pasajelor scripturale pe care le ascultăm, săptămână de săptămână, la Dumnezeiasca Liturghie, să auzim vocea lui Hristos și să progresăm în ucenicia noastră creștină.
— *Arhipresbiter Andrew Louth*

Această carte va fi un puternic instrument pentru predicatorii ortodocși, dar și o utilă resursă duhovnicească pentru laicii care doresc să cugete asupra citirilor înainte de liturghia duminicală.
— *Arhipresbiter John A. McGuckin*

Adnotările teologice ale lui Doru Costache la citirile duminicilor pot fi utilizate ca un ghid de încredere pentru reflecțiile personale și de grup asupra Bibliei, și ca o resursă utilă pentru predicatori.
— *Arhipresbiter Eugen J. Pentiuc*

Doru Costache este lector senior în studii patristice la St Cyril's Coptic Orthodox Theological College, o instituție membră a Sydney College of Divinity, Australia. De asemenea, este asociat de onoare al Departamentului de Studii ale Religiei, Universitatea din Sydney. Este fondatorul Institutului Australian pentru Studii Creștin-Ortodoxe. A publicat, în cooperare, *Dreams, Virtue and Divine Knowledge in Early Christian Egypt* (2019).

AIOCS Press
ISBN 978-0-6484401-5-4